

АНОТАЦІЯ ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Екологічно збалансоване лісівництво

Підготовка на основі ОКР бакалавра

Навчально-науковий інститут лісового і садово-паркового господарства

Галузь знань	20 Аграрні науки і продовольство
Спеціальність	205 Лісове господарство
Освітній ступінь (ОКР)	магістр

Характеристика навчальної дисципліни

Рік підготовки	2-й
Семестр	3-й
Лекції	11
Практичні	22
Самостійна робота	87
Вид контролю	залік

Стратегія розвитку лісового господарства України передбачає запровадження забезпечення багатофункціонального ведення лісового господарства та комплексного використання лісових ресурсів з врахуванням ландшафтно-водозбірних принципів ведення господарювання залежно від розподілу лісів за екологічним і господарським значенням, зменшення обсягів суцільних рубок, заміна їх на поступові і вибіркові рубки, вдосконалення системи лісокористування. Вирішення всіх цих завдань загалом ґрунтується на засадах екологічно збалансованого, наближеного до природи лісівництва.

Предмет дисципліни. Екологічно збалансоване лісівництво – система організації і ведення лісового господарства, за якої досягається безперервне відновлення і формування максимально подібних за структурою і за генезисом лісостанів, близьких до природних.

Для екологічно збалансованого ведення лісового господарства визначальними є такі принципи: безперервне існування лісового покриву; збереження біотичного різноманіття; відтворення структури природних різновікових лісів; постійне підтримання стійкості деревостанів; вирубування деревини в обсязі не більше від річного приросту; постійна стабільність водоохоронних, захисних, кліматорегулятивних, санітарно-гігієнічних, оздоровчих та інших корисних властивостей лісів; збереження ґрунтового покриву; природоохоронні технології заготівлі деревини. Екологічно збалансоване лісівництво максимально враховує екологічні умови місцезростання і генезу природних лісових біогеоценозів. На підставі моделювання природних процесів воно передбачає проведення такої системи заходів, яка посилює стійкість деревостанів та їх багатофункціональну роль за мінімально доцільного і необхідного втручання в життя лісу. Технологія створення і формування лісостанів базується на вирощуванні цільових насаджень залежно від мети господарювання, кліматичних і ґрунтово-гідрологічних умов, біології і екології порід. При цьому застосовують різні, але якомога ближчі до природного лісу, індивідуальні і диференційовані підходи до планування ведення лісового господарства в різних умовах. Ці принципи можуть бути реалізовані на практиці за відповідної системи господарювання, насамперед – вибіркової.

Екологічно збалансоване лісівництво потребує застосування такої технології і техніки заготівлі, яка має зберігати природне поновлення і спричиняти якнайменші пошкодження дерев, що залишаються; наявність або створення оптимальної мережі лісових доріг; реалізація економічної рентабельності багатоцільового використання лісу (рекреація, туризм, водоохоронно-захисні та кліматорегулювальні функції, збереження тваринного світу, естетична і соціальна роль тощо).

Вибір альтернативної системи господарювання повинен бути заснований на розумінні вибагливості видів рослинного і тваринного світу до умов середовища, природного потенціалу ділянки, ґрунтово-гідрологічних і кліматичних умов.

Мета викладання дисципліни – формування у студентів компетентностей як цілісної системи знань, умінь, навичок і цінностей (поведінкових установок), необхідних для

здійснення професійної діяльності в умовах реалізації концепції сталого розвитку при якому ліс використовують без надуживання, зберігаючи його цілісність і самовідновлюваність. Управління лісами і їх використання проводять з такою інтенсивністю, яка забезпечує збереження природного біорізноманіття, високу життєздатність, продуктивність, здатність до відновлення; можливість виконувати лісом зараз і в майбутньому екологічні, економічні і соціальні функції на місцевому, національному і глобальному рівнях.

Проектовані результати навчання.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

знати

- основні тенденції розвитку лісознавства і лісівництва в Україні і за кордоном;
- природу пралісів, як зразка наближеного до природи, екологічно збалансованого лісу;
- переваги вибіркової системи господарювання в умовах реалізації концепції сталого екологічно збалансованого лісівництва;
- особливості ведення лісового господарства на засадах екологічно орієнтованого лісівництва;
- передумови впровадження та застосування екологічно збалансованого лісівництва на основі лісової типології;
- особливості відтворення лісів на засадах екологічно збалансованого лісівництва;
- техніку і технологію переформування чистих одновікових насаджень у змішані різновікові.

- уміти

- здійснити лісівничу оцінку насадження на предмет його відповідності до природного «вибіркового» лісу;
- призначити найбільш оптимальний спосіб головної рубки на принципах екологічно збалансованого лісівництва;
- обґрунтувати і призначити способи поліпшення якісного складу лісів на засадах екологічно збалансованого лісівництва;
- призначити способи відтворення лісів з врахуванням вимог екологічно збалансованого лісівництва та пропонувати для цього комплекс лісівничих та агротехнічних заходів;
- впроваджувати рубку переформування деревостанів до природного лісу та робити прогноз динаміки його розвитку.
- **бути здатним** реалізувати принципи і методи екологічно збалансованого лісівництва на основі системного підходу, координації зусиль на різних рівнях, використання збалансованих екологічних, економічних і соціальних підходів, за яких досягається безперервне існування лісового покриву, збереження біорізноманіття і відтворення біологічно стійких високопродуктивних різновікових мішаних лісостанів зі складною вертикальною і горизонтальною структурою на основі природного насінного поновлення.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Лекції

- Тема 1. Принципи та передумови розвитку екологічно-збалансованого лісівництва в Україні
- Тема 2. Праліс як взірець наближеного до природи лісівництва
- Тема 3. Лісосічне господарювання та формування структури насаджень
- Тема 4. Розвиток екологічно орієнтованого лісівництва в Україні
- Тема 5. Вибіркова система господарювання – основа сталого розвитку лісового господарства
- Тема 6. Екологічно-збалансоване лісівництво в лісах різних класів віку
- Тема 7. Відтворення лісів на засадах екологічно збалансованого лісівництва
- Тема 8. Переформування насаджень до природного «вибіркового» лісу
- Тема 9. Умови для впровадження наближеного до природи лісівництва
- Тема 10. Технологічні передумови застосування наближеного до природи лісівництва
- Тема 11. Ефективність екологічно-орієнтованого лісівництва

Практичні (семінарські) заняття

- Практичне заняття. Характеристика лісів України та передумови впровадження у них екологічно збалансованого багатофункціонального лісівництва.
- Практичне заняття. Принципи вибіркового господарювання у вибіркового лісі.
- Практичне заняття. Підходи до екологічно збалансованого лісівництва у лісах різних вікових груп.
- Практичне заняття. Рубки переформування як ефективний інструмент переходу до наближеного до природи лісу.
- Практичне заняття. Екологічно-збалансове лісівництво у дубових лісах.
- Практичне заняття. Екологічно-збалансове лісівництво у букових лісах.
- Практичне заняття. Екологічно-збалансове лісівництво у ялицевих лісах.
- Практичне заняття. Екологічно-збалансове лісівництво у смерекових лісах.
- Практичне заняття. Екологічно-збалансове лісівництво у соснових лісах.
- Практичне заняття. Практичне застосування екологічно збалансованого лісівництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Концептуальні засади наближеного до природи лісівництва». Затвердж. ДКЛГУ України 20.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakgromrada.org.ua/materials/forza/2.pdf
2. Криницький Г.Т. Вибіркова система господарювання – теорії, практика і перспектива для України / Г.Т. Криницький, В.В. Лавний, Я.П. Целень // Науковий вісник НУБіП України : зб. наук. праць. – Сер.: Лісівництво і декоративне садівництво. – К. : Вид-во НУБіП України. – 2012. – Вип. 171, ч. 3. – С. 38-48.
3. Криницький Г.Т. Наближене до природи та багатофункціональне ведення лісового господарства в Карпатському регіоні України та Словаччини : посібник / Г.Т. Криницький, М.В. Чернявський, Ю.Ю. Дербаль та ін.; за ред. Г.Т. Криницького, М.В. Чернявського. – Ужгород : ПП. "Коло", 2014. – 278 с.
4. Туниця Ю.Ю. Природна економіка і наближене до природи лісівництво: ідентичність концепцій та можливості їхнього взаємозбагачення / Ю.Ю. Туниця // Наукові праці Лісівничої академії наук України : зб. наук. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 9. – С. 14-20.
5. Маурер В.М. Теоретичні та технологічні основи відтворення лісів на засадах екологічно орієнтованого лісівництва / В.М. Маурер, М.І. Гордієнко, Ф.М. Бровко // Науково-технічна інформація. - 2009. - Вип. 2. [Електронний ресурс]. - Доступний з http://www.lesovod.org.ua/sites/default/files/docs/fmcpubl/nti_2.pdf
6. Стойко С.М. Еколого-економічні принципи оптимізації трансформованих лісів України на засадах наближеного до природного лісівництва / С.М. Стойко // Науковий вісник НЛТУ України. – Л., 2005. – Вип. 15.6. – С. 78–86.
7. Стойко С.М. Екологічні засади формування в Україні лісів, наближених за ценотичною і віковою структурою до природних фітоценозів // "Лісівництво України в контексті світових тенденцій розвитку лісового господарства". Міжвідомчий науково-технічний збірник НЛТУ України. – Л., 2006. – Вип. 30. – С. 160–167.
8. Чернявський М.В. Наближене до природи лісівництво в Українських Карпатах / М.В. Чернявський, Р. Швіттер, Р.В. Ковалишин та ін. - Львів : Вид-во "Піраміда", 2006. - 88 с.
9. Чернявський М.В. Наближене до природи ведення лісового господарства в Україні / М.В. Чернявський // Лісовий і мисливський журнал. – 2008. – № 1. – С. 14-17.
10. Чернявський М.В. Наближене до природи ведення лісового господарства в Україні / М.В. Чернявський, Г.Т. Криницький, В.І. Парпан // Наукові праці Лісівничої академії наук України : зб. наук. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 9. – С. 29-35.
11. Чернявський М.В. Концептуальні засади наближеного до природи лісівництва/ М.В. Чернявський, Г.Т. Криницький, В.І. Парпан, М.М. Ведмідь, В.О. Тарасенко // Наукові праці Лісівничої академії наук України : зб. наук. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2012. – Вип. 10. – С. 43-47.
12. http://www.forza.org.ua/sites/default/files/closetonatureforestry_ukr_web_0.pdf

Підготував: доцент кафедри лісівництва, к.с.-г.н. В.В.Павлюк